

Stoljetnica blagoslovljene ljubavi

S. Dobroslava MLAKIĆ, SCJ, *Družba sestara Presvetog Srca Isusova, Stogodišnji pregled (1899.-1999.)*, Zagreb-Rijeka, 1999.

Kristovo srce. Na Veliki petak na Kalvariji izvan grada zbio se čudan događaj. Kad su rimski vojnici primijetili da je raspeti Nazarećanin već mrtav, nisu mu željeznom toljagom prebili potkoljenične kosti, nego se jedan od njih hitnuo kopljem u Isusova rebra probovši mu srce. Odmah poteče krv i voda. Ivan apostol,

očevidac, toj pojavi pridaje posebno značenje. U tom vidi ispunjenje Zaharijina proročanstva: *Vidjet će koga su proboli* (12,10), dodajući da on osobno svjedoči za sve to (Iv 19,33-37). Nitko nije stopostotno siguran, ali je prema tom izljevu krvi i vode dopustivo pretpostaviti da je Krist na križu doslovno preminuo od srčanog udara. Tijelo mrtva čovjeka obično ne krvari. Zato je u ovom slučaju protumačeno da su Isusovi doživljaji, počevši od getsemanske krvave molitve preko gabatske osude do golgotske patnje, bili tako fizički i emocionalno snažni da mu je na kraju srce na križu raspuklo. Koplje je vojničko probolo osrčje gdje se nakupila i pokazala krv s vodom. Crkva je oduvijek u tome izljevu vidjela simbolizam dvaju sakramenata: krštenja, u kojem se po vodi čiste grijesi, i Euharistije, u kojoj se krv proljeva za oprostjenje grijeha i daje za život vječni.

Nije stoga čudno da je oko dvjesta muških i ženskih družba papinskog i biskupijskog prava u Crkvi uzelo naslov i ime Srca Isusova za svoju redovničku zajednicu, osobito nakon što je Crkva preporučila pobožnost Božanskom Srcu prema privatnim ukazanjima sv. Margareti Mariji Alcoque (1647.-1690.). Tako su i na Rijeci u Svetoj godini 1899., kad je izišla prva od tri velike papinske enciklike - *Annum Sacrum* (druga *Miserentissimus Redemptor*, 1928. i treća *Haurietis aquas*, 1956.) - o pobožnosti Srcu Isusovu, odobrene konstitucije Družbe *Kćeri Presvetog Srca Isusova*.

Sestra Krucifiksa. U ovom dakle 20. vijeku, tj., u ovom 20. Dijelu Kristova kršćanskog dvotisućljeća, pojavila se u Rijeci na Pećinama Marija Kozulić (1852.-1922.). Kćerka iz obitelji od 11-ero djece, od kojih je petero doživjelo odraslu dob (str. 16). Otac Ivan Matej i mati Katarina bili su toliko pobožni da su u svojoj kući napravili kapelicu i u njoj podigli oltar Srcu Isusovu (str. 17). Trećerođena Marija bijaše najprije franjevačka trećoredica, zatim s redovničkim imenom nove Družbe s. Krucifiksa, Raspeta, odnosno utemeljiteljica i 18 godina zavjetovanica Družbe kćeri Presvetog Srca Isusova (1904.-1922.). Zapravo najprije 25 godina članica Pobožne istoimene udruge na prijelomu iz prošlog u ovo stoljeće (1879.-1904.), od toga 15 godina ravnateljica njezina riječkog ogranka (1889.-1904.), gdje se znala i hrvatski potpisivati: Marija Kozulić (str. 17), da bi posljednju trećinu života proživjela po konstitucijama *Kćeri Presvetog Srca Isusova*, od 1899. do smrti (str. 67). Pokopana je u sestarskoj grobnici na groblju na Kozali.

Onoga trenutka kad se prozvala imenom Raspetoga, s. Krucifiksa mogla je milosno i jasno osjetiti u srcu Isusov glas: Ja ću ti pokazati koliko ti je za ime moje trpjeti (usp. Dj 9,16). U udruzi, zavodu i Družbi Srca Isusova bila je doslovno raspeta između Trsta i Rijeke, kapucina, isusovaca i biskupijskih svećenika, u nesugla-

sicama raznih vrsta, čak i s rođenom sestrom, nevolje odasvud, borbe izvana, strepnje iznutra, počesto u slabu tjelesnom zdravlju, u materijalnoj oskudici, a sirotinja navalila, vježbajući se u vjeri u Božju Providnost, napose u neočekivanu premještanju s Rijeke u Risiku. Od srpnja 1916. do prosinca 1919. bila je izvan riječkoga središta Družbe, u Risiki na Krku, praktično u progonstvu, iako utemeljiteljica i poglavarica nove Družbe. Poslušna bez pogovora. Nacionalni osjećaji nisu igrali nevažnu ulogu, iako ni prigodom toga premještanja nigdje nije isticala svoju nacionalnu zastavu, samo je očito da je zbog svega toga dobro patila (str. 94). Još za života s. Krucifiksa vidjela je, poput ne jednog svetog utemeljitelja crkvenih Redova, kako joj se u novim okolnostima - nakon što su Rijeku u rujnu 1919. Okupirali D'Annunzijevi *arditi* - jurišnici (crnokošuljaši) - Družba rascijepila na dvije grane: talijanske *Figlie del Sacro Cuore* i hrvatske *Sestre Presvetog Srca Isusova*, tako službeno nazvane i odobrene tek 1934.

Kad čovjek čita "Sudbonosan bijeg preko Rječine" (str.101-103) devet hrvatskih bjegunica u svibnju 1920., ne može se oteti dojmu da je autorica imala pred očima bijeg Izraelićana iz Egipta preko Crvenoga mora u Obećanu zemlju, gdje je Bog želio podignuti "svoj šator u našoj domovini" (str. 103). Ali pustinja bijaše duga, ovim bjegunicama nije trebalo 40 nego samo 14 godina da od Rijeke do Risike pa preko Vrbnika do Crikvenice zadobiju stalno sjedište, a nakon 28 godina vrate se ponovno na Rijeku, u izvornu kuću maticu.

Mogla je s. Krucifiksa te dvije posljednje godine rascjepa proživljavati upravo kao s kopljem u srcu, da joj poteče krv i voda - ali Providnost je Božja učinila svoje i sa s. Krucifiksom i s njezinim duhovnim *kćerima i sestrama*, jer onima koji Boga ljube, sve se obrće na dobro (Rim 8,28), pa i vlastite rugobe (*etiam ipsa peccata*), dodao bi sv. Augustin ili njemu sličan (usp. Pl 40,886). Bog je kadar i naše ljudske vijuge upotrijebiti za svoje božanske duge pruge.

Družbina karizma. Sveti Pavao naučava kako "neke postavi Bog u Crkvi: prvo za apostole, drugo za proroke, treće za učitelje; onda čudesa, onda dari (*charismata*) liječenja, zbrinjavanja, upravljanja, razni jezici" (1 Kor 12,28). Prvo dakle apostoli, koji prosuđuju i procjenjuju sve druge karizme! A apostolstvo je jedna od najvećih služba i jedan od najvećih darova u Crkvi Božjoj. Crkva je živi organizam u kojem se zanju i adekvatno vrednuju svi dijelovi koji imaju svoju nezamjenjivu ulogu i zadaću danu od Boga. Budući da se Bog bez prestanka brine da njegova Crkva uvijek bude ne samo jedna, katolička i apostolska, nego ujedno i sveta. On stalno u Crkvi potiče i podiže osobe posebno obdarene - karizmatске (*šarmirane* i *šarmantne*, isti korijen) - njegovim Duhom Svetim u službi zajednice,

koje izbližega slijede Krista čistoga, siromašnoga i poslušnoga. Tako je Bog pozvao i Mariju Krucifiksu i obdario je osobitom milošću i brigom za njegove sirotane i ljubavlju prema njegovu Srcu. Cilj je Družbe ili njezina specifična karizma: "ljubavlju Kristova srca ljubiti Boga i bližnjega" (str. 125), napose siromaha i napuštena. I nije samo utemeljiteljica karizmatička osoba nego je i svaka odabrana sestra, koja prihvaća i prepoznaje se u toj karizmi, također tom karizmom obdarena. Marija Kozulić najprije živi i djeluje u pobožnoj udruzi Srca Isusova, potom utemeljuje istoimenu Družbu, koja traje kao stogodišnja redovnička zajednica biskupijskog prava, a od 1992. Ustanova papinskog prava. Sto godine sa stotinama kandidatice koje su se pokušale oplemeniti tom karizmom, stotinama sestara koje su uspjele i ustrajale u toj karizmi na stotinama mjesta svoga djelovanja, njegujući na stotine staraca i starica i odgajajući nebrojenu siromašnu djecu.

Makar se nikada ne poduzeo biskupijski ili apostolski proces s obzirom na s. Mariju Krucifiksu Kozulić, ova će knjiga biti vrstan portret jedne velike i jake žene. A kad jednoga dana dođe do pokretanja postupka, vjerujem da će odlučujuću ulogu imati ne samo njezina temperatura srca prema siromasima nego i njezina redovnička poslušnost. Poslušna svećenicima, posebno biskupima, poslušna do progona, do smrti. Znala je da Bog ne traži toliko njezinu pamet - ta ima pametnih vragova koji o Bogu puno znaju, čak u Boga "vjeruju i dršću" (Jak 2,19) - On traži ponizno, poslušno i skrušeno srce. Sve je Marija u svome životu poduzimala da Srce Kristovo bude srce Krucifiksino. I da Srce Kristovo bude srce svake njezine sestre.

Samo Krucifiksine omilošćene i zahvalne sirotanke - *le orfanelle beneficate* - mogle su napisati onako srdačan i sadržajan epitaf na talijanskom na spomen-ploči u samostanu "Sacro Cuore" u Rijeci (str. 108-110):

U SPOMEN
MAJCI MARIJI KRUCIFIKSI COSULICH
(20. RUJNA 1852 - 29. RUJNA 1922)
UTEMELJITELJICI I MAJKI GENERALICI
KONGREGACIJE KĆERI PRESVETOG SRCA ISUSOVA
KOJA NASTADE NA RIJECI U LISTOPADU 1895.¹

¹ Te je godine podignut Zavod Srca Isusova u Rijeci, a Kongregacija je ustanovljena 1899.

BIJAŠE PRAVA MATI
SIROČETA, SIROMAŠKA, SIROTANA
PROVIĐAJUĆ MU BESPLATNO SVE:
KROV, ZAKLON, HRANU, ODJEĆU, ODGOJ I IZOBRAZBU.
PROĐE DOBROTVOREĆI SVIMA, DOBROTVOREĆI UVIJEK
REVNIM DJELIMA NA SLAVU BOŽJU I LJUBAVI PREMA BLIŽNJEMU
SAV SVOJ POSVETI DUH JEDNOSTAVAN, ISKREN, PONIZAN.
HRABRA BEZ NABUSITOSTI, OZBILJNA BEZ UKOČENOSTI.

ZAHVALNE SIROTANKE

MOLE OD DOBROHOTNIH MOLITVU ZA PRELJUBAZNU MAJKU SVOJU
DA POSPJEŠI PLAĆU NEBO
ONOJ KOJA ŽIVLJAŠE ZA NEBO.
POKOJ DUŠI NJEZINOJ!

Knjiga o Družbi. S. Dobroslavu Mlakić, sastavljačicu stogodišnjega pregleda Družbe sestara Presvetog Srca Isusova, za ovo su djelo osposobili prethodni njezini radovi i o Utemeljiteljici i o Družbi kojoj pripada.² Ovdje je autorica rasporedila građu u tri dijela: *Kolijevka, korijeni i počeci Družbe* (str. 3-152), *Osamostaljenje Družbe sestara Hrvatica* (str. 153-446), *Ususret stoljetnici i Družba papinskog prava* (str. 447-500), te na kraju *Dodatak s kazalima* (str. 500-577). Na prvih 110 stranica prikazan je život i djelo Marije Krucifikse Kozulić, protagonistice Udruge i Družbe.

Knjiga od 18 rimskih stranica *Kazala, Predgovora* nadbiskupa Antona, *Riječi* vrhovne poglavarice s. Felicite i *Uvoda* same sastavljačice ovoga pregleda, te preko 570 arapskih stranica istražena sadržaja i provjerena teksta po sebi i na oči dojmljivo djeluje. Samo onaj tko se dadne na ovakav opsežan, odvažan i krupan posao, zna na koliko kušnje i dvojbe naiđe: jezične, gramatičke, pravopisne, povijesne, nacionalne, religiozne. Kad ne pišeš, čini ti se da znaš; a kad počneš pisati i odlučivati se, veze nemaš! Bilo bi ti drago da ti malo dijete dadne kakav dobar savjet.

Nekad se knjiga doima poput romana, romana Božje milosti, puna neočekivanih obrata: 9 bjeGUNICA Hrvatica bježe s Rijeke u Risku, pa u Vrbnik i konačno u Crikvenicu (gdje ih je dočekao i primio književnik Vladimir Nazor, ravnatelj Dječjeg doma, str. 158),

² *La vita di preghiera secondo le Costituzioni delle suore del Sacro Cuore di Gesù*, diplomatska radnja, Rim, Salesiana, 1991.; *Život i djelo Marije Kozulić, zajedno sa susestrom Ancilom Jendričko*, Rijeka, 1992; *Djelo Majke Marije Krucifikse*, u: M. Szentmartoni, *Božja moreplovka*, Rijeka, 1995., str. 125-131.

da bi se nakon 28 godina vratile na Rijeku (str. 245-249). Ili: onih 48 sestara Talijanki i onih koje su se osjećale Talijankama same postadoše bjegunice ili prognanice 1947. i 1948. (str. 114, bilj. 149). Tu su i najbolniji osjećaji i pravne nejasnoće s obzirom na naziv hrvatskih bjegunica: *Kćeri* od početka, pa *Službenice* od 1923. (str. 140), pa neuspjeli pokušaji sjedinjenja s nekim franjevkama i križaricama (str. 143), pa *Sestre Presvetog Srca Isusova*, od 1934. do danas. Možda je nacionalne probleme u Družbi najbolje riješila s. Josipa Košuljandić kad je 1920. rekla - kako napismeno izvješćuje s. Krucifiksa: "Mi ćemo bti *Srce Isusovo*, a vi *Sacro Cuore di Gesù*" (str. 143). Tu je sva i nikakava razlika! Trajna oznaka od početka svima: konstitucije iz 1899.

Ako progledaš kroz prste omanje tehničke i gramatičke propuste, djelo se ukusno doima naslovima, rasporedom fotografija i crteža i ugodno čita. Radosno slijediš sestru u tekstu prigodom otvaranja Družbinih kuća i s tugom prigodom zatvaranja pojedinih filijala. I zaželiš što veći broj vrijednih sestara i otvorenih filijala.

Travnička Hrvatica s. Dobroslava koja zna čitati, pisati i pripovijedati - iz njezina kraja ima pripovjedača i nobelovca - dala je vrijedno djelo ne samo Crkvi u Rijeci nego i hrvatskoj kulturi.

Knjiga je poput njezine protagonistice s. Krucifikse. S njezine spomen-ploče mogle bi se na ovu knjigu prenijeti i primijeniti one riječi: "semplice, schieto, umile"; "coragioso senza baldanza, grave senza rigidezza" - knjiga jednostavna, otvorena, ponizna; hrabra bez nabusitosti, ozbiljna bez ukočenosti.

Ratko Perić